Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Magda Stan

Istoria ilustrată a românilor

PENTRU COPII

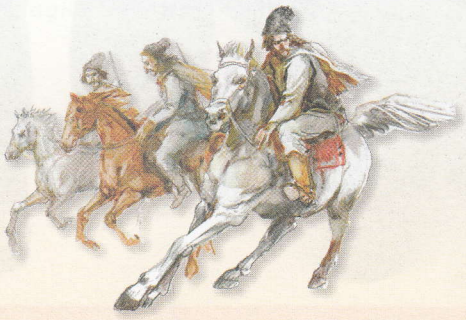

LITERA mică

București–Chișinău
2018

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CUPRINS

Capitolul 1. **La începuturile istoriei** 4

Capitolul 2. **Pe urmele strămoșilor noștri** 10

Capitolul 3. **Întemeietori de țară** 18

Capitolul 4. **Oameni și locuri din Evul Mediu** 26

Capitolul 5. **Zorii vremurilor moderne** 38

Capitolul 6. **Unirea face puterea** 44

Capitolul 7. **România în Epoca Contemporană** 56

Călătorie pe firul istoriei 62

Istoria ilustrată a românilor pentru copii
Magda Stan

Copyright © 2018 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate

Copyright ilustrații pe copertă, avantitlu și titlu © Simion Zamșa, Carolina Rabei

LITERA®
Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90, 031 425 16 19, 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

str. B.P. Hasdeu, 2, Chișinău, MD-2005
tel.: (0037322) 292 932; 226 886
E-mail: litera@litera.md

Ne puteți vizita pe:
www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Gabriela Niță
Corector: Carmen Bîtlan
Concepție grafică: Vladimir Zmeev
Copertă: Vladimir Zmeev
Tehnoredactare și prepress:
Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
Stan, Magda
Istoria ilustrată a românilor
pentru copii / Magda Stan;
București: Litera, 2018

ISBN 978-606-33-2549-6
94
087.5

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

1 LA ÎNCEPUTURILE ISTORIEI

Tainele Preistoriei
De la agricultori la meșteri făurari

Statuete preistorice: „Gânditorul și perechea sa", descoperite în Dobrogea (cultura arheologică Hamangia)

PREISTORIA

EPOCA ANTICĂ

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Statuete care redau siluete feminine, descoperite la Cârna, jud. Dolj (cultura arheologică Gârla Mare)

Cea mai veche și mai îndelungată perioadă din istoria omenirii, Preistoria, a durat mai multe milioane de ani. Pe teritoriul României, Preistoria a început în urmă cu aproximativ un milion de ani. Atunci au ajuns aici primii oameni. Aceștia s-au așezat pe țărmurile Dunării și ale Mării Negre, pe văile râurilor ce străbat Munții Carpați, pe culmile dealurilor și pe câmpiile roditoare ale meleagului nostru.

EVUL MEDIU | **EPOCA MODERNĂ** | **EPOCA CONTEMPORANĂ**

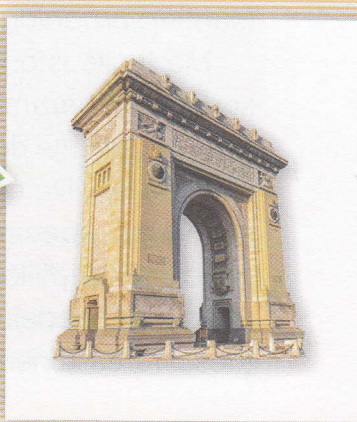

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Tainele Preistoriei

Oamenii de știință au descoperit pe teritoriul României, în Peștera cu Oase (Anina, jud. Caraș-Severin), unele dintre cele mai vechi urme umane din Europa. Este vorba de un bărbat care a fost numit *Ion de la Anina*. El a trăit în urmă cu 40 000 de ani, în *Preistorie*. Cercetarea urmelor de viață vechi de mii de ani ne ajută să înțelegem tainele oamenilor preistorici.

Istoricii au împărțit Preistoria, care pe teritoriul României a durat peste un milion de ani, în două perioade principale de timp: *Epoca Pietrei* și *Epoca Metalelor*. Criteriul utilizat pentru diferențierea celor două epoci a fost materialul folosit de oameni pentru obținerea uneltelor și a armelor: piatra, respectiv, metalele – bronzul și fierul.

De unde știu istoricii cum au trăit oamenii din trecut?

Viața oamenilor din trecut poate fi cunoscută cu ajutorul mărturiilor istorice (numite și *izvoare* sau *surse* istorice). Unele dintre acestea sunt *nescrise*: unelte, arme, urme de locuințe, de temple etc. Descoperirea și studierea lor revine **arheologilor**. Locul unde aceștia lucrează pentru a scoate la lumină diferite fosile ori obiecte utilizate de oameni de-a lungul timpului se numește *sit* (șantier) *arheologic*.

Mărturiile istorice *scrise* pot fi inscripții (pe ceramică, piatră, metal), monede, diferite documente mai vechi sau mai noi. De cercetarea acestora se ocupă specialiștii în **epigrafie** (studiul inscripțiilor), în **numismatică** (studiul monedelor), în **paleografie** (descifrarea scrierilor vechi) etc.

Sit arheologic

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Comunitate preistorică (reconstituire)

Viața oamenilor din Preistorie nu era deloc ușoară! La începutul Epocii Pietrei, ei se adunau în cete, pentru a vâna și a se apăra împreună în fața fiarelor sălbatice.

Printre oamenii preistorici

Timp îndelungat, oamenii au dus o viață nomadă, mutându-se de pe un teritoriu pe altul în căutarea hranei. În zilele noastre, multe dintre animalele din Preistorie nu mai există: mamuții, leii și ursii de peșteră, rinocerii lânoși.

Pentru a supraviețui, oamenii vânau, culegeau semințe ori fructe sălbatice, pescuiau și se adăposteau mai ales în peșteri sau în grote.

Cu aproximativ 8000–10 000 de ani în urmă, ei au învățat cum să domesticească animalele și cum să-și cultive cerealele de care aveau nevoie. Atunci, oamenii au început să devină sedentari și au întemeiat primele sate.

Unelte și arme

În Preistorie, oamenii utilizau piatra, osul și lemnul pentru a obține uneltele simple, precum toporașe, răzuitoare, vârfuri de săgeți. Piatra era cioplită prin lovire, obținându-se astfel muchii ascuțite, necesare pentru tăiat sau împuns. Multă vreme, uneltele au fost folosite și ca arme.

Unelte preistorice din piatră

Urme ale comunităților preistorice descoperite pe teritoriul României

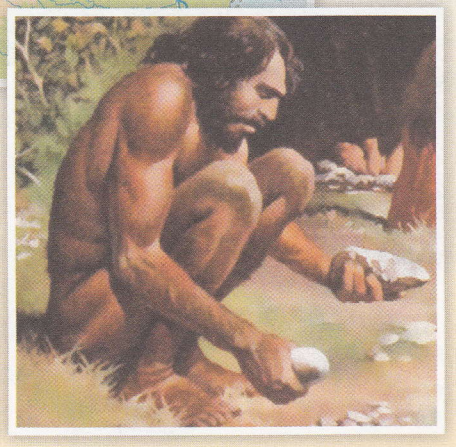

Ce înseamnă?

fosilă – rest sau urmă de animal sau de plantă din trecut, având o vechime de peste 10 000 de ani;

sedentarizare – stabilirea oamenilor pe un anumit teritoriu, pentru un timp îndelungat;

templu – edificiu sau lăcaș cu rol religios.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

De la agricultori la meșteri făurari

Pe parcursul Epocii Pietrei, în perioada numită de istorici *Neolitic* (sau *Epoca Nouă a Pietrei*), oamenii au făcut progrese deosebite în ceea ce privește modul de viață, obținerea hranei prin cultivarea plantelor și creșterea animalelor, modul de locuire ori meșteșugurile casnice. Schimbările produse sunt considerate o adevărată revoluție în modul de viață al oamenilor.

Ei au învățat să toarcă lâna și să țesă, să prelucreze lutul pentru a obține vase, statuete sau alte obiecte din ceramică. Apoi au descoperit secretul realizării obiectelor din metal.

Epoca Metalelor a fost împărțită de cercetători în două etape, în funcție de metalul predominant prelucrat: *Epoca Bronzului* și *Epoca Fierului*.

Mărturii istorice din Epoca Pietrei

Obiectele și așezările preistorice descoperite de arheologi, vechi de mii de ani, dovedesc evoluția civilizației de pe teritoriul României.

În funcție de trăsăturile lor, de locul unde au fost descoperite și de vechime, acestea au fost grupate în *culturi arheologice*.

Semne descoperite pe tăbliițele din lut de la Tărtăria (jud. Alba). Sunt considerate de unii istorici ca fiind printre cele mai vechi mărturii ale inventării scrierii. Aceste tăbliițe fac parte din cultura arheologică Turdaș.

Vas din ceramică, decorat cu picturi, aparținând culturii arheologice Cucuteni. Vasul a fost descoperit în județul Iași.

Zeița de la Vidra reprezintă o statuetă feminină realizată din lut. Aceasta aparține culturii arheologice Gumelnița.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Viața într-o comunitate neolitică

Satele neolitice erau alcătuite din case făcute, de regulă, din lemn sau din paie, lipite cu lut și acoperite cu paie, stuf sau șindrilă (scânduri subțiri din lemn). Locuitorii lor cultivau pământul, creșteau animale domestice și își completau hrana vânând animale sau culegând fructe. Printre primele animale domesticite s-au numărat câinele, porcul, oaia și capra.

Atât bărbații, cât și femeile aveau sarcini clar stabilite. Țeserea veșmintelor și prepararea hranei erau realizate de femei, iar prelucrarea ceramicii sau vânătoarea, de bărbați.

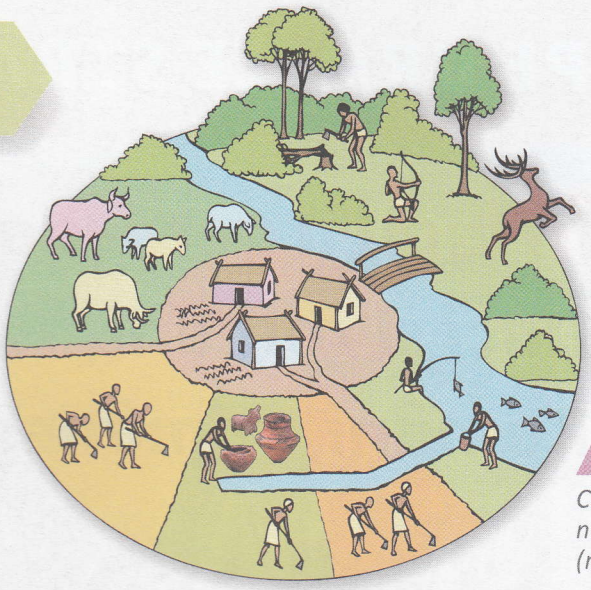

Comunitate neolitică (machetă)

În Preistorie au apărut cele dintâi credințe religioase, precum cultul Zeiței Mamă a Pământului.

Car miniatural de bronz (Bujoru, județul Teleorman)

Arme din Epoca Fierului

Meșteri în prelucrarea metalelor

Obținerea și prelucrarea metalelor a reprezentat unul dintre marile progrese ale oamenilor preistorici. În urmă cu aproximativ 5000 de ani, locuitorii de pe teritoriul României de azi au început să realizeze obiecte din aur, argint, cupru. Mai târziu, confecționarea uneltelor și armelor din bronz, apoi din fier, i-a făcut pe oameni să renunțe la cele din piatră. Meșterii făurari care cunoșteau secretul prelucrării metalelor erau deosebit de respectați în comunitățile lor.

Știai că...?

... În Preistorie, oamenii mergeau la cumpărături? Chiar dacă nu utilizau încă moneda, ei făceau schimb de produse (troc). Negustorii străbăteau distanțe foarte mari pentru a vinde sau a cumpăra marfa. Comerțul ajuta și la transmiterea ideilor sau a invențiilor.

Ce înseamnă?

artefact – obiect produs de om;

ceramică – material obținut prin prelucrarea argilei (lutului);

civilizație – dezvoltarea unui popor, la un moment dat.

libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

6 UNIREA FACE PUTEREA

Dreptate și frăție

Alexandru Ioan Cuza – Domnul Unirii

Carol I și independența României

Fapte de vitejie din Marele Război

Marea Unire de la 1918 – România întregită

Scenă din marea defilare cu prilejul proclamării Regatului României (reconstituire)

PREISTORIA

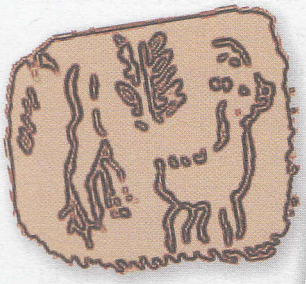

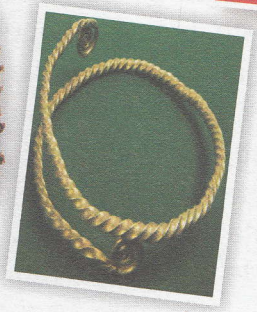

EPOCA ANTICĂ

Libri
Respect pentru oameni și cărți

Țărani din Poiana Sibiului manifestând pentru Unire

În urmă cu un secol, în anul 1918, românii au reușit să-și îndeplinească cea mai mare dorință națională: unirea într-un singur stat a tuturor teritoriilor locuite de aceștia. Primul pas spre formarea statului român modern a fost realizat în anul 1859, prin unirea Moldovei cu Țara Românească sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza. A urmat apoi, în timpul domniei lui Carol I, obținerea independenței României.

La sfârșitul Primului Război Mondial, românii din teritoriile aflate sub stăpânire străină au hotărât unirea cu Țara-Mamă, formând astfel România întregită.

Drapelul militar din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza

EVUL MEDIU | EPOCA MODERNĂ | EPOCA CONTEMPORANĂ

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Dreptate și frăție

Anul 1848 este numit, în istoria Europei, *Primăvara popoarelor*. Așa cum natura se trezește la viață la sosirea primăverii, popoare din numeroase state europene au hotărât să lupte pentru drepturile lor, pentru înlăturarea stăpânirii străine, pentru o viață mai bună.

Revoluția europeană de la 1848 s-a desfășurat în Franța, statele germane, statele italiene, Imperiul Habsburgic, Țările Române. La jumătatea secolului al XIX-lea, românii trăiau, la fel ca în trecut, în state și provincii distincte. Țara Românească și Moldova se aflau sub dominația (sau suzeranitatea) Imperiului Otoman. Transilvania, Banatul, Bucovina, erau sub stăpânirea Imperiului Habsburgic. Basarabia era ocupată de Imperiul Rus, iar Dobrogea făcea parte din Imperiul Otoman. Deși Revoluția de la 1848 a fost înfrântă, evenimentele din timpul ei au arătat românilor că trebuie să formeze un stat modern, unit și independent.

Românii la 1848

La Revoluția de la 1848 din Țările Române au participat locuitorii din Moldova, Țara Românească, Transilvania, Banat, Bucovina. Cele mai importante dorințe ale lor, exprimate în documentele adoptate în timpul revoluției, erau eliberarea de sub dominația străină, adoptarea legilor moderne, egalitate pentru toți cetățenii în fața legii, unitate.

Printre conducătorii revoluției s-au numărat Mihail Kogălniceanu, Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri în Moldova, Avram Iancu și Simion Bărnuțiu în Transilvania, Ion Heliade Rădulescu și Ion C. Brătianu în Țara Românească.

Revoluționari români de la 1848. Pe drapelul tricolor scrie „Dreptate, frăție".

Mărturie scrisă

Patria nu este numai locul în care ne-am născut; patria este țara întreagă în care găsim oameni ce trăiesc sub aceleași legi, vorbesc aceeași limbă, împărtășesc aceleași idei. Fără toate acestea nu poate fi România.

(*Patria*, articol din publicația „*Poporul suveran*", 1848, adaptare)

Ce înseamnă?

revoluție – aici, revoltă, răscoală, mișcare prin care se urmărește transformarea societății;

revoluționar – aici, persoană care participă la revoluție.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Nicolae Bălcescu, scriitor, istoric, om politic

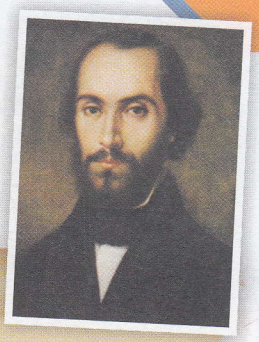

Nicolae Bălcescu, portret de Gh. Tattarescu

Istoric și scriitor apreciat din secolul al XIX-lea, Nicolae Bălcescu a fost unul dintre conducătorii Revoluției de la 1848 din Țara Românească. Susținător aprig al libertății și unității, el a călătorit în provinciile locuite de români, a participat la întemeierea organizației revoluționare secrete *Frăția* și a contribuit la activitatea guvernului revoluționar din Țara Românească.

În operele sale, *Mersul revoluției în istoria românilor* și *Românii sub Mihai-Voievod Viteazul*, Nicolae Bălcescu a demonstrat importanța unirii pentru dezvoltarea poporului român.

Mărturie scrisă

Istoria este cea dintâi carte a unei națiuni. Într-însa, aceasta își vede trecutul, prezentul și viitorul.

(Nicolae Bălcescu, adaptare)

Avram Iancu, portret de Barbu Iscovescu

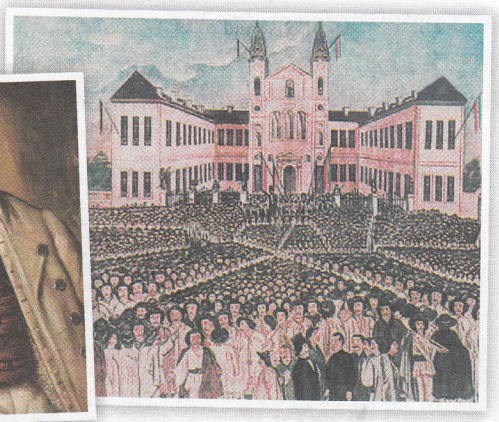

Marea adunare de pe Câmpia Libertății de la Blaj. Cei peste 40 000 de români participanți au cerut libertate și unirea cu Țara.

Avram Iancu, *Crăișorul munților*

Conducătorul românilor din Transilvania, în timpul Revoluției de la 1848, s-a născut în Munții Apuseni. El a rămas toată viața devotat *moților* – după cum sunt numiți românii de aici. A participat, alături de aceștia, la Marea adunare de pe Câmpia Libertății de la Blaj, apoi s-a aflat în fruntea trupelor române care au luptat împotriva celor maghiare în timpul revoluției. Pentru curajul, hotărârea și patriotismul său, românii i-au spus lui Avram Iancu *Crăișorul munților*.

Povestea imnului național și a drapelului României

Fiecare țară are un imn și un drapel propriu. Imnul național al României, *Deșteaptă-te, române!*, datează din timpul Revoluției de la 1848. Versurile, scrise de poetul Andrei Mureșanu, puse pe muzica atribuită lui Anton Pann, vorbesc despre dragostea de patrie, unire și libertate. Deși culorile albastru (reprezentând „libertatea"), galben („dreptatea"), roșu („frăția") au fost utilizate și înainte de anul 1848 ca simboluri ale românilor, tricolorul a fost instituit ca steag național de guvernul revoluționar al Țării Românești la 14 iunie 1848. Spre deosebire de drapelul din zilele noastre, cel din 1848 avea dungile dispuse orizontal, iar în centru erau scrise cuvintele „Dreptate" și „Frăție".

Model de drapel din timpul Revoluției de la 1848. Cuvintele „Dreptate" și „Frăție" erau scrise cu litere chirilice (slavone)

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Alexandru Ioan Cuza – Domnul Unirii

Alexandru Ioan Cuza, pictură de Carol Popp de Szathmáry

După anul 1848, unirea celor două principate, Țara Românească și Moldova, a devenit obiectivul susținut atât de foștii revoluționari, cât și de tot mai mulți români. Marile puteri europene, între care se numărau Franța, Marea Britanie, Imperiul Rus, Imperiul Habsburgic, au adoptat în anul 1858 un document numit *Convenția de la Paris*, care prevedea formarea *Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei* (Țării Românești).

Astfel, unirea dorită de români ar fi fost incompletă, deoarece noul stat urma să aibă legi comune, fiind condus însă de doi domnitori și de instituții separate pentru fiecare principat în parte. Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn atât al Moldovei, cât și al Țării Românești a reprezentat momentul unirii Principatelor în conformitate cu dorința românilor. Cu acest eveniment a început istoria României moderne.

Moș Ion Roată și Unirea

În anul 1857, românii din Țara Românească și din Moldova s-au pronunțat în favoarea unirii Principatelor în cadrul *Adunărilor ad-hoc*. Acestea s-au întrunit la București și la Iași, pentru a discuta viitorul celor două Principate. Printre deputații din cele două adunări au participat și reprezentanți ai țăranilor. Ion Roată a fost unul dintre țăranii care au participat la Adunarea ad-hoc a Moldovei. Înțelepciunea acestuia l-a inspirat pe scriitorul Ion Creangă, care i-a descris faptele în povestirea *Moș Ion Roată și unirea*.

Țărani deputați în Adunarea ad-hoc a Moldovei

Unirea, națiunea a făcut-o!

La data de 5 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza a fost ales ca domn al Moldovei, iar la 24 ianuarie 1859, ca domn al Țării Românești. Astfel, ziua de 24 ianuarie marchează, în fiecare an, *Unirea Principatelor*, fiind sărbătoare națională în România de azi. Se realizează astfel, prin voința națiunii, primul pas către unirea tuturor românilor în cadrul aceluiași stat.

Mărturie scrisă

Alegându-te pe tine Domn în țara noastră, noi am vrut să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la legi noi, om nou. Mare și frumoasă îți este misiunea! Fii dar omul epocii noi, fă ca legea să fie tare, iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun și blând. Domnia ta sa fie cu totul de pace...

(după Mihail Kogălniceanu, discurs rostit cu prilejul alegerii lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei, 1859)